



ประวัติและพัฒนาการ

การเขียนถึงประวัติของบุคคลโดยตรง เริ่มมีขึ้นในอาณาจักรโรมันตอนปลาย คริสตศตวรรษที่ ๑ ซึ่งพลูทาร์ก (Plutarch) ได้เขียนเรื่องแพเรลลีส ไฝส (Parallel Lives) ขึ้น เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติของชาวกรีก ๒๓ คน และชาวโรมัน ๒๓ คนรวมเป็น ๔๖ คน โดยเสนอประวัติเปรียบเทียบกันทีละคู่ (Cuddon 1977 : 78) นักเขียนชีวประวัติในยุคแรกนี้ยังมีแทลสิทัส (Tacitus) ผู้มีผลงานสำคัญคือเรื่อง อากริโกลา (Agricola) อันเป็นประวัติชีวิตของพ่อตาของตนซึ่ง เป็นแม่ทัพคนสำคัญคนหนึ่งของอาณาจักรโรมัน และซวูโทนิอุส (Suetonius) ผู้มีผลงานสำคัญในเรื่อง ไฝส ออฟ เดอะ ซีซาร์ส (Lives of the Caesars) ซึ่งเป็นประวัติของประมุขผู้ครองอาณาจักรโรมันตั้งแต่จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar) มาจนถึงโดมิซิอานัส ออกัสตัส (Domitianus Augustus) เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๒ คน (Kendall 1967: 33-34) ผลงานของบุคคลทั้ง ๓ ดังกล่าว มีลักษณะการเขียนที่ไม่แตกต่างกันนัก คือ เป็นการเขียนถึงประวัติของบุคคลสำคัญทางการเมืองและการปกครอง เป็นส่วนใหญ่ และเสนอแต่เฉพาะด้านดีของเจ้าของชีวประวัติ

หนังสืออัตประวัติเล่มแรก เขียนขึ้นโดยนักบุญออกัสติน (Saint Augustine) ในราวคริสตศตวรรษที่ ๔ คือเรื่องคอนเฟสชัน (Confessions) ซึ่งกล่าวถึงความ ลุ่มลึกจากประสบการณ์ทางจิตและปรัชญาที่เจ้าของชีวประวัติได้ครุ่นนึกถึงด้วยตนเอง มี เนื้อหา เน้นทางด้านศาสนา ปรัชญาและสังคมวิทยาмаกจนยากแก่การ เข้าใจ (Kendall 1967: 40)

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๕ ถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ซึ่งอยู่ในยุคกลาง (Middle Age) การเขียนชีวประวัติเกือบทุกเล่มมีเนื้อหาเป็นการสรรเสริญยกย่องเหล่านักบุญ และวีรบุรุษจนเกินจริง และในยุคนี้ ฌาค แอมโยต์ (Jacques Amyot) ชาวฝรั่งเศสได้แปลผลงานเรื่อง ไลด์ส (Lives) ของพลูทาร์ค (Plutarch) ขึ้นในปีคริสต์ศักราช ๑๕๕๕ ซึ่งผลงานแปลเรื่องนี้ทำให้เกิดความสนใจในงานเขียนประเภทชีวประวัติกันอย่างมากในทวีปยุโรป (Cuddon 1977 : 81) และเมื่อจอห์น ไครดเดน (John Dryden) กวีชาวอังกฤษได้นำผลงานที่แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสนี้มาแปลเป็นภาษาอังกฤษในปีคริสต์ศักราช ๑๖๘๓ ได้บัญญัติศัพท์ "ไบโอกราฟี" (biography) ขึ้นใช้เป็นครั้งแรกในภาษาอังกฤษ เพื่อใช้เป็นคำจำกัดความของเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ (Gate 1979 : 101)

ในยุคฟื้นฟูศิลป และวัฒนธรรม (Renaissance) ซึ่งอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ การเขียนชีวประวัติเริ่มมีความก้าวหน้าขึ้น เซอร์โทมัส มอร์ (Sir Thomas More) ได้เขียนเรื่อง เคอะ ยอร์กคิส ริชาร์ด เคอะ เธ็ค (The Yorkist Richard III) ซึ่งเป็นการริเริ่มใช้ข้อมูลปฐมภูมิมาอ้างประกอบการเขียน และเสนอทั้งข้อดีและข้อเสียของเจ้าของชีวประวัติ (Gittings 1978 : 22) แต่หนังสือชีวประวัติประเภทนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับส่วนมากมาจากบุคคลที่ไม่ชอบเจ้าของชีวประวัติ จึงได้ขอมลทางข้อเสียมากจนไม่น่าเชื่อถือทางวิชาการ และผู้เขียนเองได้วางโครงเรื่องไปตามความเข้าใจผิดในตัวเจ้าของชีวประวัติตามข้อมูลที่ได้อีก (Kendall 1967 : 80 - 82)

การเขียนชีวประวัติแบบสมัยใหม่ (modern biography) เริ่มขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ โดยเจมส์ บอสเวลล์ (James Boswells) เขียนเรื่อง เคอะ ไลฟ ออฟ แซมูเอล จอห์นสัน (The Life of Samuel Johnson)

ซึ่งได้รับการยกย่อง เป็นแบบอย่างในการ เขียนชีวประวัติแบบสมัยใหม่ที่มีมาจนถึงปัจจุบัน หนังสือเรื่องนี้เปลี่ยนเนื้อหาจากการ เขียนถึงแต่ประวัติบุคคลสำคัญมา เขียนถึงประวัติบุคคลสามัญ และ เปลี่ยนแนวการ เขียนจากการ เสนอแต่ค่านิยมของ เจ้าของชีวประวัติ มา เป็นการศึกษาให้ลึกซึ้งถึงภายในจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของ เจ้าของชีวประวัติด้วย กล่าวคือนักเขียนชีวประวัติใช้ข้อเท็จจริงจากข้อมูล จิตวิทยาและวิธีการเขียนนวนิยายเข้าช่วยในการ เขียน (แม้นมาส ชาลิต และสิรินทร ช่วงโชติ ๒๕๑๑ : ๒๖๖ - ๒๖๗) แต่พัฒนาการของการ เขียนหนังสือชีวประวัติแบบสมัยใหม่นี้ได้ขงักงันไปในประมาณคริสต์ศักราช ๑๘๕๐ เป็นต้นมา เนื่องจากอิทธิพลของสมัยวิคตอเรีย (Victorianism) ที่ถือว่าการกล่าวถึงค่านิยมของบุคคล เป็นการแสดงถึงความเสื่อมศีลธรรมของผู้เขียน การ เขียนหนังสือชีวประวัติจึง เป็นการ เสนอแต่ค่านิยม ทำให้รูปแบบการ เขียนกลับไป เป็นแบบ เดียวกับในยุคคลกลางอีกครั้งหนึ่ง (Kendall 1967 : 104 - 105)

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทฤษฎีทางจิตวิทยาของซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้เป็นที่รู้จักและยอมรับกันโดยทั่วไป จึงมีผู้นำแนวจิตวิทยาเข้ามาวิเคราะห์เจ้าของชีวประวัติ โดยศึกษาจากพฤติกรรมและสภาวะทางอารมณ์ ทำให้เจ้าของชีวประวัติมีความสมจริงมากขึ้น นักเขียนชีวประวัติที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงมากที่สุดที่ริเริ่มนำทฤษฎีทางจิตวิทยามาใช้ในการ เขียนชีวประวัติคือ ลีท' น สเตรซี (Lytton Strachy) ผู้เขียนเรื่อง เอมีเน็นท์ วิคตอเรียนส (Eminent Victorians) ขึ้นในปีคริสต์ศักราช ๑๘๑๘ และเรื่องควีน วิคตอเรีย (Queen Victoria) ในปีคริสต์ศักราช ๑๘๒๑ ผลงานของหนังสือทั้งสองเล่มนี้มีผลถึงขั้นเปลี่ยนแนวการ เขียนชีวประวัติในโลกตะวันตก (Broadus 1978: 161) ยังผลให้การ เขียนชีวประวัติพ้นจากอิทธิพลของสมัยวิคตอเรียโดยสิ้นเชิง (Pachter 1979: 13)

เนื่องจากมีการนำแนวทางวิเคราะห์ทางจิตวิทยามาใช้ในการเขียนชีวประวัติ นักเขียนชีวประวัติจึงต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของชีวประวัติอย่างละเอียด ทุกด้านทั้งสภาพร่างกาย สภาพจิตใจและสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคนั้น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนาและทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นักเขียนชีวประวัติบางคนยังได้เดินทางไปศึกษาหรือลองใช้ชีวิตอยู่ตามสถานที่ที่เจ้าของชีวประวัติ เข้าไป เกี่ยวข้อง หรืออาศัยอยู่ กล่าวโดยสรุปคือ นักเขียนชีวประวัติต้องใช้ข้อมูลทั้งด้านจิตวิทยา แพทยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์และศาสนา เข้าช่วยในการเขียนชีวประวัติ (Gittings 1978: 49 - 63) จึง เป็น เหตุหนึ่งทีหนังสือชีวประวัติที่ดี และมีคุณภาพส่วนใหญ่ที่พิมพ์จำหน่ายในประเทศสหรัฐอเมริกา เขียนขึ้นโดยอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับเงินอุดหนุนช่วยในการค้นคว้า เพื่อนำเงินนั้นมาจัดซื้อเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ เป็นพิเศษนอกเหนือจากที่สมาคม สถาบันและห้องสมุดต่าง ๆ ช่วยจัดหาเอกสารให้ ทั้งยังได้นำเงินนั้นมาว่าจ้างผู้ช่วยในการค้นคว้าอีกด้วย (Kendall 1967 : 119)

แม้จะสามารถหาข้อมูลมาประกอบการเขียนได้เป็นจำนวนมาก แต่อุปสรรคในคำข้อมูลของผู้เขียนยังมีอยู่ ได้แก่ไม่สามารถหาข้อมูลสำคัญมาประกอบการอ้างอิงได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากไม่เคยมีการเก็บรักษาข้อมูลนั้นไว้ หรือข้อมูลสำคัญที่ค้นได้ บางอย่างไม่อาจเปิดเผยต่อมหาชน เพราะ เป็นความลับทางราชการ หรือ เป็นเรื่องส่วนตัวซึ่ง เกี่ยวพันถึงชื่อเสียงและการหมิ่นประมาท เจ้าของชีวประวัติ หรือหายากในทางกลับกัน ข้อมูลที่หาได้มีจำนวนมาก แต่ใช้ประโยชน์ได้น้อยไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปในการค้นคว้า นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคจากการที่เจ้าของชีวประวัติเองไม่มีความเชี่ยวชาญ หรือความรู้ลึกซึ้งในสาขาวิชาบางแขนง จึงเกิดข้อบกพร่องในการนำข้อมูลในสาขาวิชาที่ผู้เขียนไม่มีความรู้และความถนัด เพียงพอมาดำเนินการเพื่อใช้ประกอบการอ้างอิง ด้วยอุปสรรคประการหลังสุดนี้อาจทำให้รูปแบบการเขียนหนังสือชีวประวัติเปลี่ยนไป คือผู้เขียนจะร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มในการเขียนประวัติปัจเจกบุคคล

เพื่อช่วยกันค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลในสาขาวิชาที่แต่ละบุคคลถนัด (Gittings 1978 : 69 - 83)

รูปแบบการเขียนชีวประวัติในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเป็นการเขียนถึงประวัติรวมของกลุ่มบุคคลในสภาพแวดล้อมเดียวกัน มีพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน เช่น ชุมชนในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง คณะรัฐมนตรีผู้ร่วมในคณะรัฐบาลเดียวกัน เป็นต้น โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลเหล่านั้น แล้วนำมาเสนอถึงลักษณะรวมของกลุ่มบุคคลนั้นก่อนแล้วจึงศึกษาเจาะลึกเป็นรายบุคคลไป ซึ่งรูปแบบการเขียนแบบนี้ใช้บันทึกชีวประวัติได้ทั้งแก่ระดับกลุ่มผู้นำของโลก จนถึงระดับบุคคลทั่วไป และยังประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าด้านสังคมศาสตร์และประวัติศาสตร์มากขึ้นอีกด้วย (Gittings 1978 : 84)

ประวัติและการพัฒนาการของหนังสือชีวประวัติในประเทศไทย

หลักฐานแรกสุดที่ปรากฏถึงการเขียนชีวประวัติในประเทศไทย คืออัตประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งได้จารึกแทรกไว้ตอนต้นของหลักศิลาจารึกหลักที่ ๑ หน้าที่ ๑ ถอดความออกมาเป็นภาษาไทยปัจจุบันตามลำดับบรรทัด เช่น (จำทองคำวรรณ ๒๕๑๔ : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

๑. พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ แม่ขุนนางเสื่อง พี่ขุนบานเมือง
๒. คู่พี่น้องทองเคียว ๕ คน ผู้ชายสาม ผู้หญิงสอง พี่เฒ่า
๓. อยุธยาตายจากเผื่อเคี่ยมแต่ยังเล็ก * เมื่อขุนใหญ่ได้
๔. สิบเก้าเข้า ๒ ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด ๓ มาที่ ๔ เมืองตาก

พ่อขุนไปรบ*

มาถึงในสมัยอยุธยา การเขียนชีวประวัติที่อยู่ในรูปแบบของพงศาวดาร ซึ่งมีลักษณะ "เอียงไปทางกล่าวประวัติบุคคลเสียมาก การเรียบเรียงเหตุการณ์ก็ตองกล่าวเฉพาะ (เฉพาะ) ในสิ่งที่ดี เป็นเครื่องเชิดชูพระบารมีและพระราชอิสริยยศ

* ตัวเลขในข้อความที่ยกมา เป็นตัวเลขแสดงลำดับที่เพื่ออธิบายศัพท์ซึ่งอยู่ท้ายเล่ม ของหนังสือที่คัดลอกข้อความมา

(พระราชอิสริยยศ) แห่งพระเจ้าแผ่นดินประจำยุค ส่วนใดที่ผู้เรียบเรียงเห็นว่าจะไม่งาม และไม่คงด้วยพระราชนิยมในพระเจ้าแผ่นดินแห่งคนถึงคเว่นกล่าวข้ามไปเสีย" (ที่ระลึกสยามรัฐพิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระพุทธศักราช ๒๔๖๘ ม.ป.ป. : ๘) มีรูปแบบการจดบันทึกต่างกันไป เช่นจดบันทึกอย่างย่อตามปีที่เกิด เหตุการณ์สำคัญขึ้นถึงพระราชประวัติสมเด็จพระรามาธิบดี (ที่ ๒) ในพระราชพงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (ประชุมพงศาวดารเล่ม ๓๘ (ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖๔) : พงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ๒๕๑๒ : ๒๑)

ศักราช ๘๓๕ ปีมะเส็ง เบญจศก (พ.ศ. ๒๐๑๕)
สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงพระนามชื่อ
สมเด็จพระรามาธิบดี

ศักราช ๘๓๖ ปีมะเมีย จอศก (พ.ศ. ๒๐๑๗) ประดิษฐาน
พระอัฐิสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้าไว้ในพระสถูป

ศักราช ๘๓๘ ปีวอก อัฐศก (พ.ศ. ๒๐๑๙) ทาน
ประพาศิการ เบญจเพส พระองค์ให้เล่นการคึกค้ำบรรพ

หรือจดบันทึก เหตุการณ์อย่างละเอียด เช่นการบันทึกถึงการยุทธหัตถีระหว่าง
สมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระมหาอุปราชา (ประชุมพงศาวดารเล่ม ๓๘
(ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๔) : พงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ๒๕๑๒ :
๒๔๗ - ๒๔๘) กิ่งข้อความ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นเจ้า จึงตรัสร้องด้วยพระสุรเสียง
อันดังว่า พระเจ้าพี่เราจะยืนอยู่ไยในร่มไม้เล่า เชิญออกมาทำยุทธหัตถี
ด้วยกันให้ เป็นเกียรติยศไว้ในแผ่นดินเถิด ภายหน้าไปไม่มีกษัตริย์จะได้
กระทำยุทธหัตถีแล้ว

พระมหาอุปราชาได้ฟังดังนั้น ละอวยพระทัย มีชัตติยราชมานะ
ก็มายพระศขาธารออกมารับเจ้าพญาไชยญาติภาพ เห็นช้างเข้าศึกก็ไปควย
ผู้ลั่นนั้นล้มทับยัง เสียที่ปลายพังกอไคกลางแบกรุนมาพระมหาอุปราชา
จวางฟันควยพระแสงของาว สมเด็จพระนเรศวร เป็นเจ้าเบี่ยงมาลารับ

พระแสงของอาวุธมีได้ของพระองค์ เจ้าพญาไชยนาทาสะมิตลงไคล่กางแบกถนัด
พลายุพิทก้อเพ็ลยักเบนไป สมเด็จพระนเรศวร เป็นเจ้าไค้ที่จ้วงพันควยพระแสง
พลพาย กองพระอังกูสา เบื้องขวาพระมหาอุปราชาตลอดลงมาจนประณิมมูรา
ประเทศขบลงกับคอขาง

นอกจากนี้ยังมีการ เขียนชีวประวัติในรูปแบบของคำร้อยกรองสุคติ ซึ่งมี
แรงบันดาลใจจากความปลื้มปิติในวีรกรรมหรือความคึกามของบรรพบุรุษ ในสมัยอยุธยา
มีพระมหากษัตริย์อยู่ ๒ พระองค์ที่กวีมีความชื่นชมในพระราชจริยาวัตรจนถึงกับ เขียน
เรื่องสุคติขึ้น คือสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กับสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ใน
วรรณกรรมเรื่องขุนพ่าย และโคลงสรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์ตามลำดับ
(นิคยา กาญจนะ วรรณ ๒๕๒๐ : ๗๐) มีเนื้อหาสรรเสริญพระเกียรติคุณใน
พระราชกรณียกิจ พระราชประวัติพอสังเขป และความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง
ซึ่งรูปแบบการ เขียนชีวประวัติแบบนี้ยังคงมีมาจนถึงปัจจุบันไม่ว่าจะสมัย เช่น โคลง
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โคลงเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย ฯลฯ และจนถึงรัชกาลปัจจุบัน ผลงานประพันธ์ประเภท
ยอพระเกียรตินี้ เช่น เพลงยาวสรรเสริญพระเกียรติของเกื้อ นคร (๒๕๑๗ : ๔๕๕
หน้า) เป็นต้น

การเขียนชีวประวัติโดยไม่แทรกปนกับเหตุการณ์บ้านเมือง เริ่มมีในสมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเขียนถึงประวัติของบุคคลรวมตระกูล คือเรื่องพงศาวดาร
ราชินิกุลบางช้าง (ลักษณะหญิง รัตสาร ๒๕๑๔ : ๓๓) ซึ่งให้รายชื่อบุคคล
พร้อมเกียรติประวัติในการทำงาน (ถ้ามี) ของบุคคลรวมตระกูลบางช้าง สมเด็จพระ
กรมพระยาคำรงราชานุภาพทรงประทานความรู้ไว้ว่า หนังสือเล่มนี้มีมาตั้งแต่สมัย
รัชกาลที่ ๒ สันนิษฐานว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดเกล้าฯ ให้ท่าน
ผู้ใหญ่ในราชินิกุลนี้คนหนึ่งที่รู้ลำดับวงศ์ และรู้จักบุคคลรวมตระกูลอย่างกว้างขวาง
จัดทำบัญชีรายชื่อขึ้นทดเกล้าฯ ถวาย (อธิบายราชินิกุลบางช้าง ๒๕๓๑ : ข) ใน
รัชสมัยนี้พระสุนทรโวหาร (ภู่) ได้เริ่มแต่งนิราศต่าง ๆ และแทรกอดีตประวัติของตนเอง

ในเนื้อหา ซึ่งมีมากพอที่สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ ทรงสืบค้น และ
เรียบเรียงประวัติของกวีผู้นี้ได้อย่างละเอียดในภายหลัง (เปลี่ยน ฦ นคร ๒๕๑๓ :
๓๑๑)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กิจการพิมพ์เจริญขึ้น
มาก และหนังสือชีวประวัติบางเล่มได้รับการจัดพิมพ์จำหน่ายด้วย เช่น เรื่องอานาม
สยามบุตธ ซึ่ง ก.ศ.ร. กุหลาบ ผู้รวบรวมอ้างว่าคัดลอกมาจากบันทึกของ เจ้าพระยา
บดินทร เกษา (สิงห์ สิงหเสนี) ผู้ดำรงตำแหน่งสมุหนายกในรัชกาลที่ ๓ หนังสือ
ชีวประวัติเล่มนี้ตีพิมพ์ในปริตน์โกสินทรศก ๑๒๒ (พ.ศ. ๒๔๔๙) ที่โรงพิมพ์
สยามประเภทสุนทโรวาทพิเศษ จำหน่ายในราคา ๑๒ บาท (ก.ศ.ร. กุหลาบ
๒๕๑๔ : หน้าถัดหน้าปกใน) เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเกียรติประวัติในการทำงานของ
เจ้าของชีวประวัติในตำแหน่งแม่ทัพใหญ่ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ไปปราบญวนและ เขมร
มีประวัติชีวิตส่วนตัวแทรก เป็นบทนำเรื่อง

นักเขียนชีวประวัติคนสำคัญคนหนึ่ง ในรัชสมัยนี้คือ สมเด็จฯ กรมพระยา
คำรงราชานุภาพ โดยทรงนิพนธ์ประวัติบุคคลไว้ถึงร้อยกว่าเรื่อง ซึ่งส่วนมากเป็น
ประวัติบุคคลร่วมสมัยที่พระองค์ทรงทราบประวัติ หรือทรงรู้จักคุ้นเคยกับเจ้าของ
ชีวประวัติ เป็นอย่างดี งานพระนิพนธ์ประวัติบุคคลของพระองค์มีลักษณะการวาง
โครงเรื่องอย่างละเอียดแต่ไม่เป็นเยื่อ นอกจากทรงให้ข้อเท็จจริงทางประวัติ
บุคคลแล้ว ยังทรงประมวลเอา เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมมา เสนออีกด้วย สิ่งใดที่
สมควรอธิบายเพิ่มเติม พระองค์ได้ทรงประทานความรู้อย่างละเอียด เช่น ทรงอธิบาย
ประวัติวัดหงส์ไว้ในประวัติเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) หรือในประวัติของ เจ้าคุณ
พระประยูรวงศ์ พระองค์ทรงอธิบายถึงการ เข้าถวายตัว เป็น "ชาววัง" และ
พระราชานุกิจในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น (วิทย์ พินคินเงิน
๒๕๐๕ : ๑๐๓ - ๑๐๔) งานพระราชนิพนธ์ชีวประวัตินี้โดยมากเป็นประวัติผู้ตาย
ที่ทรงแต่งให้เจ้าภาพพิมพ์แจกในงานศพกับหนังสือหอพระสมุศฯ ที่เจ้าภาพมาขอไปพิมพ์

หนังสือชีวประวัติของคนไทยที่เขียนขึ้นโดยผู้แต่งรู้จักเจ้าของชีวประวัติ แต่โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยคาดว่า เริ่มขึ้นในตอนต้น รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ดังปรากฏหลักฐานในหนังสือ เรื่องหนึ่ง คือ เรื่องบุรุษเหล็กแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เขียนโดยประยูทธ สิทธิพันธ์ จัดพิมพ์จำหน่ายในปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ ซึ่งมีคำนิยมของสมบูรณ คณธาดา ผู้ใช้นามประพันธ์ว่า ไทยน้อยและมีผลงานเขียนหนังสือชีวประวัติของคนไทยหลายเรื่อง เขียนไว้ที่ตอนต้นของหนังสือว่า (ประยูทธ สิทธิพันธ์ ๒๔๙๖ : ๗)

คุณประยูทธ สิทธิพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ประจำหลักเมือง ได้ส่ง ทัศนะเรื่อง "บุรุษเหล็กแห่งกรุงรัตนโกสินทร์" มาให้ข้าพเจ้าอ่าน ข้าพเจ้า ได้อ่านด้วยความสนใจอย่างยิ่ง หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเล่มแรกที่ได้เขียน ชีวประวัติ (ชีวประวัติ) บุคคลสำคัญของไทยขึ้น...คุณประยูทธ สามารถ ทำการค้นคว้าและรวบรวมได้ เป็นอย่างดีมาก

จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ หนังสือชีวประวัติของคนไทยยังมีจำนวนน้อย จนเรียกได้ว่า "ขาดแคลนในท้องตลาด" หนังสือชีวประวัติที่พิมพ์จำหน่ายส่วนมาก เป็นชีวประวัติของชาวต่างประเทศที่มีผู้แปลออกมาพิมพ์จำหน่าย (ละออง ศรีสุคนธ์ ๒๕๐๔ : ข) อย่างไรก็ตาม ในอดีตมาได้มีผู้เริ่มเขียนถึงประวัติบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ เช่น ประพัฒน์ ตรีณรงค์ เขียนถึงประวัติของพระยาอนุমানราชชน (ยง เสรีโยโกเศศ) ซึ่งเป็นการแปลกจากคติคนส่วนมากที่เห็นว่าควรจะเขียนประวัติบุคคลที่เสียชีวิตแล้ว เท่านั้น การเขียนประวัติบุคคลที่มีชีวิตอยู่อาจทำให้เป็น "กลาง" (ประพัฒน์ ตรีณรงค์ ๒๕๐๔ ข : ก - ข) ทั้งยังทำความลำบากใจแก่ผู้เขียนมากกว่าประวัติบุคคลที่เสียชีวิตแล้ว เนื่องจากการกระทำก็กระทำยังไม่สิ้นสุด และถ้ากล่าวแต่ส่วนนี้ก็เป็นการ ยกยอประจบ ถ้ากล่าวถึงส่วนเสียก็ทำให้เจ้าของชีวประวัติตลอดจนครอบครัวและญาติมิตรไม่พอใจ (ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม ๒๕๐๔ : ๑ : ๗)

ในช่วงปีพุทธศักราช ๒๕๐๔ นั้น การเขียนชีวประวัติของคนไทยมีอุปสรรค หลายด้าน ตั้งแต่ผู้อ่านไม่นิยมอ่าน ทำให้ผู้จัดพิมพ์จำหน่ายไม่มั่นใจในผลกำไรจากการขาย

และผู้นเขียนเองอยู่ในภาวะที่ "ต้องเสี่ยงภัยและเสียดุล" (ณัฐวิ สุทธิสงคราม ๒๕๐๘ : ๑ : ข) อีกทั้งการเขียนประวัติบุคคลนั้น หากที่ผู้นเขียนจะพ้นจากการถูกตำหนิ ไม่ว่าจะเสนอคำแก้หรือคำแก้ของเจ้าของชีวประวัติ "ถ้าตอนที่ผู้นอ่านไม่ชอบ ก็คิดว่า เขาความไม่ซื่อของคนมาว่ากล่าว ถ้าตอนที่กล่าวถึงเกียรติคุณ ก็ว่าผู้นเขียนยกยอปอปั้นประจบสอพลอคนที่ยังอยู่ หรือบุตรหลาน ทายาทของเจ้าของชีวประวัติ" (ณัฐวิ สุทธิสงคราม ๒๕๐๘ : ๑ : ข) ดังนั้น ผู้นเขียนจึงต้องใช้ความระวังในการเขียนมาก และมีความโน้มเอียงในการเสนอคำแก้ของบุคคล ทำให้เป็นประวัติบุคคลที่ "เริ่มด้วยความเนือย และจบด้วยความเนือย แม้จะมีถ้อยคำเข้มข้นตอนกลางเรื่อง เป็นบางแห่งบางตอน แต่ไม่อาจจะทำให้เอกภาพของเรื่อง (unity of the story) พ้นจากกฎวินิจจัยได้ว่าไม่เป็นไปเพื่อสกุ้แต่กายเดียว" (ส. ขรรณยศ ๒๕๒๒ : ๑ : ๕๕) และทำให้ประวัติชีวิตของเจ้าของชีวประวัติ เป็นประวัติที่ "ต้องไม่มีอะไรผิด เกิดมาต้องสวยสดงดงามหาที่ตำหนิได้ข้อพิศุจน์ (พิศุจน์) ถึงความเป็นจริงนี้คือ ประวัติของคนตายพิมพ์แจกในวันเผาคนที่ตายนั้นทั่วประเทศ เป็นชีวิตที่หาความกางพร้อยคำต้อยแม่แต่ชนิดหนึ่งมีมี" (ส. ขรรณยศ ๒๕๒๒ : ๑ : ๒๕๕) ด้วยเหตุนี้หนังสือประวัติบุคคลของคนไทย จึงไม่อาจนับได้ว่า เป็นหนังสือชีวประวัติแบบสมัยใหม่ (modern biography) ที่ดี

อุปสรรคประการสำคัญอย่างปึงของการเขียนชีวประวัติของคนไทยคือ การขาดแคลนข้อมูลที่ใช้ประกอบในการเขียน เพราะข้อมูลมักมีแต่ประวัติย่อ ๆ ให้ทราบชื่อตัว ชื่อบิดามารดา ประวัติการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่การงานเท่านั้น ไม่ทราบถึงประสบการณ์ชีวิตและลักษณะนิสัยของเจ้าของชีวประวัติได้ และถึงแม้มีผู้ใกล้ชิดกับเจ้าของชีวประวัติทราบ แต่เมื่อไม่มีการจดบันทึกเอาไว้ นานเข้าก็หายสูญไป (อรรถ อรรถวิศิกร ๒๕๐๗ : (๑๔)) นอกจากนี้ การขาดแคลนข้อมูลยังเนื่องมาจากความไม่นิยมเขียนประวัติบุคคลกันมาแต่โบราณ เพราะเกรงจะถูกตำหนิว่าเป็นการอวดหรือยกยอตนเอง (ณัฐวิ สุทธิสงคราม ๒๕๐๘ : ๑ : ข) ซึ่งคติอันนี้คนไทยบางคนยังคงถือกันอยู่ เช่นพระยาอนุমানราชชน (ยง เสรีโยโกเศศ)

ได้กล่าวออกตัวไว้ในหน้าคำนำของหนังสืออัตประวัติของท่านเองว่า "เหตุที่เกิด เป็นเรื่อง พื้นความหลัง มีอยู่เพียงเท่านั้น ไม่ใช่เกิดขึ้นเพราะข้าพเจ้าต้องการจะ เขียน ประวัติตนเองด้วยลิ้มคน" (เสรีบรรณกิจ ๒๕๑๐ : ข) อีกประการหนึ่งคือ ไม่นิยม ให้อื่นเขียนถึงประวัติของตนด้วย เพราะเกรงจะเป็นการ เขียนเพื่อประจานกันให้ เป็นการ เลื่อมเสียดเกียรติโดยไม่เคารพต่อความจริง ดังนั้น การ เขียนถึงชีวประวัติ ของคนไทยที่จกมันทิกกันไว้บ้าง คือพระราชพงศาวดาร (ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม ๒๕๐๘ : ๑ : ข) ซึ่งเป็นการบันทึกพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจขององค์ พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ละไปกับ เหตุการณ์บ้านเมือง

ผลจากการขาดแคลนข้อมูลประวัติของบุคคล ทำให้การ เขียนชีวประวัติของ คนไทย เป็นไปด้วยความยากลำบากในด้าน การ ค้นหาข้อมูลมาประกอบในการ เขียน คังประพัฒน์ ตรีณรงค์ นักเขียนชีวประวัติของคนไทย ผู้มีผลงานมากคนหนึ่งได้กล่าวว่า "การ เขียนชีวประวัติและงานของบุคคลสำคัญ เขียนให้ละเอียดพิสดารได้ยาก เพราะยาก เย็นแสน เข้มข้นด้วยการหา เรื่องราวประกอบให้ติดต่อกันตั้งแต่ต้นไปจนตลอด ส่วนมาก งานที่ออกมาจึงสั้น ๆ และสรุปรวบรัดมาก เว้นไว้แต่พระราชประวัติ" (ประพัฒน์ ตรีณรงค์ ๒๕๐๘ ก : (๑)) ดังนั้น ผลงานเขียนชีวประวัติของไทยโดยมากจึง เสนอข้อมูลที่ขาดตอน และไม่ละเอียดสมบูรณ์ตลอดทั้งเล่ม กล่าวคือ การ เสนอ เนื้อหาในแต่ละช่วงชีวิตของ เจ้าของชีวประวัติมีความละเอียดมากขึ้นอยู่กับปริมาณ ของข้อมูลที่ผู้ เขียนสามารถค้นคว้ามาประกอบการ เขียนได้

นอกจากนี้ยังมีข้อยุ่งยากในส่วนปลีกย่อยต่าง ๆ เช่น หากภาพถ่ายหรือภาพวาด ของ เจ้าของชีวประวัติได้ยาก โดยเฉพาะภาพคนโบราณ เพราะถือคติไม่ยอมถ่าย ภาพ เขียนภาพ เนื่องจากเกรงจะถูกลงโทษเอาภาพของตนไปทำกฤตยาคน แม้เริ่ม นิยมถ่ายภาพกันบ้างในช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๕ แต่ก็ยังไม่แพร่หลายพอ และจากการ ที่บุคคลได้รับพระราชทานราชทินนามคล้ายกัน และการค้นคว้าถึงชื่อเดิมของ บุคคล เป็นไปโดยยาก ทำให้การค้นคว้าถึงประวัติชีวิตต้องสืบค้น ยุ่งยาก (ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม ๒๕๐๘ : ๑ : ข, ฃ) เป็นต้น

ในปัจจุบันนี้ อุปสรรคในการ เขียนหนังสือชีวประวัติของคนไทยลดน้อยลง
ไปมาก ดังจะเห็นได้ว่าจำนวนการผลิตหนังสือหมวดประวัติศาสตร์และชีวประวัติใน
ปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ เพิ่มขึ้นจากปีพุทธศักราช ๒๕๑๘ ถึง ๑๐๑ เล่ม (Unesco
1976: 832, 1981 : VIII - 49) ซึ่งสาเหตุหนึ่ง เป็นเพราะผู้เขียนได้รับความ
สะดวกในการค้นหาข้อมูลมาประกอบการ เขียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากเจ้าของชีวประวัติ
ยินยอม เปิด เผยข้อมูลในด้านประวัติชีวิตของตนมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการ เขียน
อัตประวัติ และชีวประวัติ เพื่อจัดพิมพ์จำหน่าย และแจกเนื่องในโอกาสต่าง ๆ

ความก้าวหน้าทางการพิมพ์และการถ่ายภาพ ทำให้หนังสือชีวประวัติของ
คนไทยในปัจจุบันมีภาพประกอบที่สวยงาม ชัดเจน ทั้งที่เป็นภาพสีและขาวดำเป็น
จำนวนมาก จนหนังสือชีวประวัติบาง เล่มมีรูปภาพประกอบมากกว่า เนื้อหาประวัติ
บุคคล เช่น เรื่องประมวลพระฉายาลักษณ์ และพระราชประวัติสมเด็จพระเทพรัตนราช-
สุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี (๒๕๒๐ :
(๔๐) ๓๑ หน้า) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าจากจำนวนหนังสือชีวประวัติที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้ทั้งหมด ๓๓๖ เรื่อง มีนักเขียนชีวประวัติเพียง ๔๔ นามประพันธ์ที่เขียน
หนังสือชีวประวัติตั้งแต่ ๒ เล่มขึ้นไป * ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในประเทศไทยยังมี
นักเขียนชีวประวัติที่มีประสบการณ์ในการ เขียนเป็นจำนวนน้อยมาก แม้ว่าอุปสรรค
ในการ เขียนได้ลดน้อยลงแล้วก็ตาม การ เสนอ เนื้อหา ยังมีข้อบกพร่อง เรื่อง
การใช้จินตนาการประกอบการ เขียนในสองลักษณะคือ การที่ผู้เขียนไม่ใช้จินตนาการ
ในการ เรียบเรียงข้อมูลที่ค้นคว้ามาได้ เข้าด้วยกัน ทำให้งานเขียนขาดความน่าสนใจ

* ดูตารางที่ภาคผนวก ข., หน้า ๑๓๖ - ๑๓๘.

เพราะเสนอข้อมูล เดิมมากเกินไป เช่น เรื่องพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์-
ศิลปาคม (ผู้ถวายชีวิตรักษาแผ่นดินอีสาน) (ณัฐฤทธิ สุทธิสงครามและบรรเจิด
อินทุจันทร์ยง ๒๕๒๓ : ๒๘๘ หน้า) ซึ่งเนื้อหาเสนอพระราชหัตถเลขาในพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีถึงเจ้าของชีวิตประวัติ เป็นส่วนมาก และใน
ทางตรงกันข้าม หนังสือชีวิตของคนไทยบางเล่ม ผู้เขียนใช้จินตนาการในการ
เสนอ เนื้อหามากจนทำให้ข้อมูลไม่น่าเชื่อถือ เช่น เรื่องยอดขุนพลผู้พิชิตแผ่นดิน
(จักรวาล ชาตุนวงศ์และพัฒนชาติ เกริกฤทธิ์स्थาน ๒๕๑๘ : ๓๐๗ หน้า) ที่
ผู้เขียนเสนอประวัติชีวิตส่วนตัวของเจ้าของชีวิตประวัติไว้มาก โดยไม่ระบุถึงแหล่งที่มา
ของข้อมูลที่นำมาเสนอเลย ซึ่งการเขียนชีวิตประวัติที่ควรใช้จินตนาการ เข้า เรียบเรียง
ข้อมูล เพื่อให้ประวัติชีวิตของเจ้าของชีวิตประวัติมีความสมจริงและใกล้เคียงกับความ
เป็นจริงที่สุดกับข้อมูลที่ได้นับความา (Kendall 1967 : 129)

ลักษณะของหนังสือชีวิตผู้*

ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๖ ลักษณะตามความเหมาะสมในการใช้พิจารณา
เพื่อประเมินคุณค่าทั้งด้านรูปเล่มและเนื้อหาภายในเล่ม โดยแยกเป็นค่านลักษณะ
ภายนอกของหนังสือ ความน่าเชื่อถือ เนื้อเรื่อง การเสนอเนื้อหา ส่วนประกอบอื่น ๆ
และคุณภาพการผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ลักษณะภายนอกของหนังสือ ชื่อเรื่องต้องตรงตามแนวเรื่องที่วางไว้
หรือ เป็นคำจำกัดความที่ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาทั้งหมด เสนอข้อมูลทาง

* ผู้วิจัยได้รวบรวมลักษณะของหนังสือชีวิตที่ได้จากหนังสือ วิทยานิพนธ์
บทความจากวารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนการสัมภาษณ์
ทั้งมีบรรณานุกรมแจ้งไว้ภาคผนวก ค., หน้า ๑๘๐ - ๑๘๒.

ทางบรรณานุกรมครบถ้วน คือให้ชื่อ เรื่อง ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ (ถ้าพิมพ์มากกว่า ๑ ครั้งขึ้นไป) สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ และชื่อชุดหนังสือ (ถ้ามี) ไว้ในสิ่งที่มองเห็นได้ชัดที่ใดที่หนึ่งของตัวเล่มโดยไม่ปะปนในเนื้อหา ต้องมีคานำ คำปรารภ หรือคำชี้แจง เพื่อ เสนอถึงขอบเขตและจุดประสงค์ในการจัดพิมพ์ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือ เล่มนั้น นอกจากนี้ต้องมีสารบัญแสดงถึงการแบ่งตอน เนื้อหาภายในเล่มอย่างชัดเจน พร้อมทั้งให้เลขหน้า และเนื้อหาภายในเล่มต้องแบ่งตอนและมีเลขหน้าที่ตอนนั้น เริ่มต้นตรงตามที่อยู่ไว้ในสารบัญ

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่หนังสือชีวประวัติที่ดีควรมีคือ การระบุประวัติย่อของผู้เขียนไว้ที่ใดที่หนึ่งให้เห็นได้ชัด เพื่อผู้อ่านจะได้ทราบถึงภูมิหลังของผู้เขียนพอสังเขป

๒. ความน่าเชื่อถือ สิ่งที่ควรพิจารณาาก่อนคือ ผู้เขียนซึ่งควร เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการเขียนหนังสือประวัติบุคคลมาก่อน เพื่อจะได้มีความชำนาญ และทราบแนวทางในการเขียนหนังสือประเภทชีวประวัติพอควร ผู้เขียนหนังสือชีวประวัติถ้า เขียนถึงประวัติชีวิตของบุคคลอื่น ควร เป็นบุคคลที่รู้จัก ค้นเคยและมีความเข้าใจในตัว เจ้าของชีวประวัติ เป็นอย่างดี อาจมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เช่นในฐานะทายาท คู่สมรส ญาติหรือมิตรสนิท โดยระวางำงานเขียนของตนปราศจากความลำเอียง เนื่องจากฉันทาคติต่อเจ้าของชีวประวัติด้วย ถ้าผู้เขียนไม่อยู่ในฐานะบุคคลใกล้ชิดดังกล่าว ควรทำความเข้าใจและเข้าใจเจ้าของชีวประวัติโดยศึกษาจากตัว เจ้าของชีวประวัติเอง หรือจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าของชีวประวัติดังกล่าว ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด แต่ถ้าเจ้าของชีวประวัติ เสียชีวิตนานแล้วหรือผู้เขียนไม่สามารถติดต่อกับบุคคลใกล้ชิดกับเจ้าของชีวประวัติได้ ผู้เขียนต้องได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องราวของเจ้าของชีวประวัติจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ผู้เขียนจะ เข้าใจตัว เจ้าของชีวประวัติได้ดียิ่งขึ้นถ้า เคยมีประสบการณ์ชีวิตบางตอน ใกล้เคียงกับเจ้าของชีวประวัติ เช่นประกอบอาชีพเดียวกัน หรือ เคยตกอยู่ในสภาวะการณคล้ายคลึงกัน เป็นต้น

ผู้เขียนหนังสือชีวประวัติที่มีทัศนคติต่อเจ้าของชีวประวัติในแง่ดี มีแนวโน้มที่จะเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นธรรมแก่เจ้าของชีวประวัติมากกว่าผู้เขียนที่มีอคติในค่านิยมต่อเจ้าของชีวประวัติ

ผู้เขียนต้องมีเจตนาในการเขียนเพื่อเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจ้าของชีวประวัติ เป็นสำคัญ ไม่เป็นการเขียนเพื่อประจาน หรือสรรเสริญเจ้าของชีวประวัติ หรือมีความมุ่งหมายหลักในการเขียนเป็นสิ่งที่อื่น เช่น เพื่อบันทึกถึงสภาพสังคมและเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเพื่อรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

สิ่งที่ควรพิจารณาคือ แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้เขียนต้องระมัดระวัง เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ และข้อมูลนั้นมีความเชื่อถือได้ เช่น เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่ผู้แต่งมีคุณสมบัติเชื่อถือได้ ส่วนหนังสืออัตประวัติซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทข้อมูลปฐมภูมิอยู่แล้ว ควรพิจารณาว่าได้นำข้อมูลปฐมภูมิอื่นนอกเหนือจากความทรงจำของผู้เขียนมาอ้างประกอบด้วย รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่ผู้แต่งมีคุณสมบัติเชื่อถือได้ มาเป็นยืนยันด้วยว่า เหตุการณ์นั้น ๆ ได้มีข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ทำให้งานเขียนของเรามีน้ำหนักน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เมื่อผู้เขียนนำข้อมูลจากแหล่งใดมาอ้างในงานเขียนของตน จะต้องระบุแหล่งที่มาของข้อมูลนั้น ๆ อย่างละเอียดเพียงพอที่ผู้อ่านสามารถติดตามถึงแหล่งเดิมได้เมื่อต้องการ และถ้าเป็นหนังสือชีวประวัติที่จัดพิมพ์จำหน่ายตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๓ เป็นต้นมา ควรต้องระบุในรูปแบบของ เชิงบรรณ หรือคำอธิบาย (ม.ล. จ้อย นันทวัชรินทร์, สัมภาษณ์)

อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องพิจารณาประกอบคือ สำนักพิมพ์ที่รับจัดพิมพ์จำหน่ายนั้น ต้องเป็นสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงดี เป็นที่รู้จักในวงวิชาการหรือเคยจัดพิมพ์ผลงานที่มี



คุณภาพดีเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ

๓. เนื้อเรื่อง เจ้าของชีวประวัติต้องเป็นบุคคลที่น่าในใจ เช่นมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของมหาชน เนื่องจากไต่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่มีผลกระทบในวงกว้าง หรือได้รับชื่อเสียงเนื่องมาจากผลงานของตน เป็นบุคคลที่อยู่ในความสนใจของมหาชน แต่มีผู้ทราบถึงประวัติชีวิตไม่มากนัก

ถ้าเป็นบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ต้องมีประสบการณ์และแนวทางดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าเป็นตัวอย่างชีวิตแก่ผู้อื่นได้ หรือเป็นบุคคลที่มีประวัติชีวิตที่น่าสนใจ เนื่องจากมีประสบการณ์และแนวทางดำเนินชีวิตที่ต่างไปจากบุคคลทั่วไป

เนื้อเรื่องต้องมีแนวเรื่องเพียงแนวเดียว คือเสนอประวัติชีวิตของบุคคลในช่วงเวลาต่อเนื่องกันไป ซึ่งอาจเป็นช่วงเวลาตั้งแต่ถือกำเนิดจนถึงสิ้นชีวิต ทั้งนี้ยกเว้นหนังสืออัตประวัติ เพราะไม่สามารถเป็นไปได้นอกจากนี้ก็เป็นช่วงเวลาตั้งแต่ถือกำเนิดจนถึงระยะที่จัดทำ หรือเป็นประวัติชีวิตเฉพาะช่วงตอนหนึ่ง

๔. การเสนอเนื้อหา ต้องเสนอข้อเท็จจริงทั้งข้อเสียของเจ้าของชีวประวัติโดยไม่ยกย่องหรือประณามความไม่ได้อย่างเห็นได้ชัด และเสนอประสบการณ์ชีวิตทั้งความสำเร็จและอุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งด้านส่วนตัวและการทำงานตามความเป็นจริง มีความถูกต้องเป็นส่วนมากทั้งในค่านข้อเท็จจริงทางประวัติบุคคลและในค่านข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่ เวลาและเหตุการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาต้องเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่สับสนวุ่นวาย และไม่เสนอเนื้อหาอย่างละเอียดปลีกย่อย หรือในทางตรงข้ามคือ เสนอเนื้อหาข้ามช่วงตอนมากนัก เพื่อให้เนื้อหามีความต่อเนื่องผู้เขียนไม่ควรคัดลอกข้อมูลเดิมที่นำมาอ้างทั้งหมด โดยที่ข้อมูลนั้นอาจคัดเลือกเฉพาะส่วนที่จำเป็นเท่านั้น เนื้อหาเกี่ยวกับโดยตรงกับเจ้าของชีวประวัติได้

นอกจากนี้ยังต้องมีความสมคูลย์ในการเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่ เวลาและเหตุการณ์ กับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติบุคคลด้วย กล่าวคือไม่เสนอหนัก

ไปทางคำใดคำหนึ่งมากจนกลายเป็นบันทึกเหตุการณ์ หรือบันทึกระเบียบบุคคลไป
 อย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะการบรรยายถึงสภาพแวดล้อม บุคคลสมัยและเหตุการณ์ในช่วง
 เวลาที่เจ้าของชีวประวัติใช้ชีวิตอยู่เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมให้เจ้าของชีวประวัติมี
 ความสมจริง เช่น เกี่ยวกับการนำเสนอถึงบุคคลลักษณะ แนวความคิด สติปัญญา ฯลฯ
 ตลอดจนพัฒนาการของเจ้าของชีวประวัติที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัยวุฒิ คุณวุฒิและประสบการณ์
 ชีวิตที่ได้รับ รวมถึงอุปสรรคและวิธีแก้ไขให้ผ่านพ้นไปได้เช่นกัน

รูปแบบการนำเสนอที่กระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน เช่น เขียนในรูปแบบ
 ของจดหมายโต้ตอบ บันทึกความทรงจำ หรือใช้รูปแบบการเขียนนวนิยายเข้าช่วย
 โดยยึดข้อเท็จจริงในข้อมูลของบุคคล สถานที่ เวลาและเหตุการณ์เป็นหลัก และให้
 รูปแบบการนำเสนอเหล่านี้เป็นส่วนเสริม ตลอดจนการใส่ถ้อยคำสำนวนที่สร้างอารมณ์
 ในการอ่าน มีผลให้อ่านเกิดจินตนาการเห็นจริง และเกิดความเข้าใจในตัวเจ้าของ
 ชีวประวัติได้ ผู้เขียนควรเลือกใช้ภาษาและรูปประโยคที่อธิบายความได้ชัดเจน มี
 ความหมายตรงและอ่านเข้าใจง่าย และต้องให้ถูกตามหลักไวยากรณ์ หรือใช้สำนวน
 ภาษาตามสภาพแวดล้อมของบุคคลในกรณีที่ใช้รูปแบบของการเขียนนวนิยายเข้าช่วย
 เพื่อช่วยเสริมความน่าสนใจในการอ่านนั้นให้มากยิ่งขึ้น

ในการเสนอเนื้อหาประวัติชีวิตของบุคคลอื่น ผู้เขียนต้องงดเว้นการเสนอ
 เนื้อหาที่เราใจผู้อ่าน หรือสร้างความเข้าใจที่สับสนในตัวเจ้าของชีวประวัติแถมผู้อ่าน
 ควยการเสนอข้อมูลที่แปลกใหม่และเป็นข้อมูลสำคัญของบุคคล โดยปราศจากการระบุ
 ถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่เชื่อถือได้ รวมถึงงดเว้นการแทรกอารมณ์หรือความคิดเห็น
 ส่วนตัวของผู้เขียนลงในเนื้อหา และงดเว้นการวิจารณ์พฤติกรรมใด ๆ ของเจ้าของ
 ชีวประวัติโดยปราศจากหลักฐานสนับสนุนยืนยันแน่ชัดว่า เจ้าของชีวประวัติได้กระทำ
 การนั้น ๆ ไปโดยมีเหตุผล หรือวัตถุประสงค์ตรงตามที่ผู้เขียนเข้าใจ

๕. ส่วนประกอบอื่น ๆ ต้องมีภาพประกอบของเจ้าของชีวประวัติอย่างน้อย
 ที่สุด ๑ ภาพ และมีภาพประกอบอื่นของเหตุการณ์ บุคคลและสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

ภาพเหล่านี้ต้องมีความถูกต้อง สมจริง มีรายละเอียดชัดเจน และมีคำอธิบายภาพประกอบเหล่านี้ถูกต้อง ชัดเจน เช่นกัน

นอกจากนี้ควรต้องมีบรรณานุกรมระบุถึงแหล่งที่มาของข้อมูลทั้งหมดที่นำมาใช้อ้างอิงในงานเขียน โดยระบุอย่างละเอียดเพียงพอแก่การติดตามได้ ถ้าเป็นหนังสือชีวประวัติที่จัดพิมพ์จำหน่ายตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๓ เป็นต้นมา ต้องระบุในรูปแบบของบรรณานุกรม (ม.ล.จ้อย นันทิวชิรินทร์, สัมภาษณ์) และควรมีส่วนพิเศษอื่น ๆ เช่นบรรณานุกรมเรื่อง แผนที่ แผนภูมิและภาคผนวก

๖. คุณภาพการผลิต ควรใช้กระดาษคุณภาพดี มีความหนา เหนียว ผิวหน้าเรียบ ไม่สะท้อนแสง ใช้ตัวพิมพ์ที่มีขนาดระหว่าง ๑๖ - ๒๒ พอยท์ และมีความชัดเจน ไม่ขาดหาย เลอะเลือน การพิสูจน์อักษรได้กระทำอย่างถี่ มีที่ว่างระหว่างขอบหน้ากระดาษกับเนื้อหาที่พิมพ์มากพอสำหรับอ่านข้อความในหน้าหนังสือได้ความครบถ้วนโดยง่ายและสะดวก ปกและการเข้าปกมีความแข็งแรง เปิดใช้ได้สะดวก โดยตัวเล่มไม่หลุดหรือฉีกขาดจากสันปก รูปเล่มมีขนาดใหญ่พอเหมาะ กล่าวคือมีความหนาไม่เกินความกว้างของหนังสือ แต่ไม่กว้าง เกินจะจับถือไว้ได้อย่างสะดวกเมื่อกางหนังสือออกอ่าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย